

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

53-1

BRNO 2012

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 53
Volume 53

Číslo 1
Issue 1

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Jiří Juchelka, Soňa Klanicová, Šárka Krupičková, Olga Lečbychová,
Ladislav Nejman, Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Executive Editors, Typography

Alice Del Maschio

Software
Software

Adobe InDesign CS5

Fotografie na obálce
Cover Photography

Prusiek, lok. 25. Hrob č. 22, zlato (viz obr. 6. na str. 78)

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@arub.cz
Internet: <http://www.arub.cz/prehled-vyzkumu.html>

Tisk
Print

Azu design s.r.o.
Bayerova 805/40
602 00 Brno

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2012
Náklad 400 ks

Časopis je na seznamu neinpaktovaných recenzovaných periodik vydávaných v ČR.
Copyright ©2012 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Za doplňující informace a část osteologického materiálu děkujeme pracovníkům Správy jeskyní ČR.

Jiří Svoboda, Šárka Hladilová, Martin Ivanov,
Martin Novák, Sandra Sázellová

Resumé

Entrance facilities of the Mladeč cave system, now localized in an old quarry on the southern slope of Třesín Hill, have been rebuilt during 2011. Archaeological monitoring of the construction works provided additional contextual evidence of this complex paleoanthropological site. A section preserved at the cave exit (site Ia) contains paleontological materials of Holocene and Pleistocene ages (layers 1–3). A rediscovered cavity „Propáštka“ (site IIa) represents one of the typical chimney caves in the southern part of the system; originally, such cavities were filled by redeposited loessic and clayish sediments with limestone scree, mostly of Pleistocene age. By its situation, „Propáštka“ recalls earlier descriptions of the quarried-off cave Mladeč II, which included anthropological and archaeological materials, and which was located further west from the main entrance (J. Knies, K.J. Maška). The newly discovered malacofauna of Pleistocene and Holocene ages, redeposited in these cavities from the surface, indicates existence of original entrances nearby. Human activity is evidenced rather indirectly, as probable manipulation of *Helix* shells (site Ia, layer 1) and as burning of one of the animal bones (site IIa, layer 2).

MOKRÁ-HORÁKOV (K. Ú. MOKRÁ, OKR. BRNO- -VENKOV)

Mokrálom X, „Mokerský les“. Paleolit. Stanice. Záchraný výzkum.

Na nalezišti byl prováděn první výzkum již v roce 2005 (Kos 2006) a pokračuje prakticky až dodneška (viz. středověk-novověk). Jeho hlavním záměrem bylo prozkoumat výrobní areál s velkou kvadratickou vápenickou pecí z období středověku, a však některé nálezové situace kolem ní naznačily, že místo bylo využíváno lidmi s minimální intenzitou již v období paleolitu a neolitu/neolitu (GPS: 49°14'1.22"S, 16°45'36.15"V).

Jelikož leží aktuální prostor v plánované těžbě mokerského lomu, kudy by mělo v nejbližší době dojít k propojení Západního lomu s Prostředním, jsou zde nyní prováděny dodatečné sondáže a předstihové odkryvy. Dvě plošné sondy položené ssz. od vápenické pece I přinesly poznatky o nálezech amorfní bílé patinované kamenné industrie, která představuje výrobní odpad a jednotlivá rezidua těžných jader. Žádný z artefaktů však neumožňuje přesnější zařazení naleziště než do období paleolitu. Zvláštností jsou nálezy hnědých limonitových kůr a silně zvětralé deskovité zlomky břidlic růžového a zeleného zbarvení, které provázely štípané artefakty.

Petr Kos

Literatura

Kos, P. 2006: Mokrý-Horákov (k. ú. Mokrý, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 47, 260–261.

Resumé

Mokrý-Horákov (Cadastral territory of Mokrý, District of Brno-venkov). „Mokerský les“. Site. Paleolithic. Rescue excavation.

PAVLOV (OKR. BŘECLAV)

Okolí a intravilán obce; lokality Pavlov II – spodní část (poloha Nad jezerem) a Pavlov – Zahradní ul. Archeologický dohled, kvartérně-geologický popis, environmentální analýzy.

V průběhu roku 2011 provádělo Středisko pro paleolit a paleoetnologii ARÚ AV ČR Brno, v.v.i., v intravilánu a okolí obcí Pavlov a Milovice archeologický dohled na stavbách „Pálavské vinohrady – apartmánové domy“ (lokality Pavlov II – spodní část), „Vinařství Reisten - Pavlov“ na Zahradní ul. a „Milovce – Za Blanářovým, rodinné domy“. V Pavlově byly odkryty nové profily, které dotvářejí kvartérně-geologický kontext velkých paleolitických sídlišť na katastru obce (Svoboda, ed. 2011). Ve spolupráci s Českou geologickou službou probíhala geologická dokumentace profilů a odběr vzorků.

Lokalita II – spodní část, okolí sídliště (poloha Nad jezerem).

Ve výkopech základů domů ve svahu nad přehradou byly stupňovitě odkryty až 2 m vysoké zářezy (souřadnice WGS-84: 48°52'35.4"N, 16°40'45.1"E). Pod typickou spraší následovaly šikmo ukloněné (orientačně v hloubce asi 1–2 m) soliflukcí rozvlečené spraše, terciérní jíly a prachy s třemi útržky půdních sedimentů. Do hloubky 2m přibývalo soliflukcí postižených zvětralých jílovců a prachovců (jíly, prachy) s úlomky jurských vápenců; při bázi se nacházely i balvany vápenců o velikosti až 30cm. V poloze postižené mrazovými pochody se zachovaly tři útržkovitě zachované půdní horizonty v parautochtonní poloze včetně půdních sedimentů. Svrchní horizont byl tmavě hnědý, slídnatý, slabě písčité; střední horizont tvořil tmavě hnědý, slídnatý, slabě písčité půdní málo výrazný sediment, s dobře viditelnými krotovinami; spodní byl relikt půdního horizontu místy s útržky přemístěných spraší.

V celém souvrství se s různou intenzitou vyskytovaly polohy zuhelnatělého dřeva. Již na bázi nejvyšší spraše ležela v hloubce 0,5–0,6m zřetelně vymezená uhlíkatá čočka o průměru 0,6m (obr. 6), na rozhraní spraše a soliflukčních poloh ležela další, soliflukcí přemístěná vrstvička spraše a písků (zvětralé sedimenty terciéru) s hojnými uhlíky; obdobná čočka s uhlíky byla i níže, v solifluované poloze. Rovněž spodní relikt půdního horizontu obsahoval drobné uhlíky. V hloubce 1–1,5m pod povrchem, na úrovni svrchního půdního horizontu jsme našli stehenní kost (levý femur) jezevce *Meles meles* (rozměry: D115/

Obr. 6. Pavlov II – spodní část. Čočka zuhelnatělého dřeva ve svrchní spraši.

Fig. 6. Pavlov II – lower part. Lense of charcoal inside the loess.

EPB 32/ EDD 19/ EDD 24/ D/BD 10/9; určil M. Mazuch, Ústav geologie a paleontologie PřF UK Praha). Dále byly odebrány vzorky půdních sedimentů pro mikromorfologický výzkum a vzorky zuhelnatělého dřeva.

Intravilán – Zahradní ul.

Na jižním okraji intravilánu obce, na Zahradní ul. (souřadnice WGS-84: 48°52'7.213"N, 16°40'2.818"E), bylo výkopem pro základy sklepa odkryto min. 5–6 m mocné souvrství kvartérních sedimentů a fosilních půd (obr. 7). Hlavní, SZ-JV profil odkryl asi 0,5 m ornice (černozemě), vyvinuté na 1–1,50 m mocné nejmladší, světle hnědé, slídnaté spraši. Ta „zarovnalá“ celý jihovýchodní svah. V jejím podloží bylo odkryto do hloubky asi 6 m výrazné složité souvrství, tvořené přemístěnými sprašemi, soliflukcí rozvlečenou tmavě hnědou, slabě písčitou, s cívavými CaCO_3 půdou (Bt-horizontem) v parautochtonní pozici, půdními sedimenty, polohami vápencové sutě (o průměru 10–20 cm); výrazná jsou erozivní rozhraní (min. 3 hiáty s neznámo dlouhými přestávkami v sedimentaci a tvorbě půd). V celé spodní části profilu je charakteristická přítomnost cívavých CaCO_3 o průměru

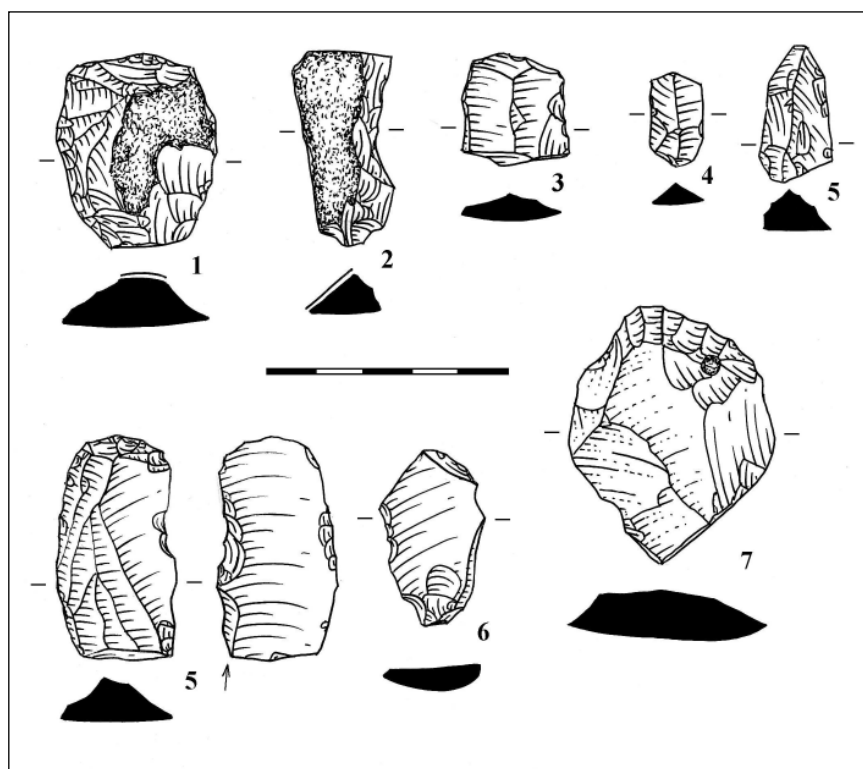
10–15 cm, dále balvany vápenců, jejichž četnost narůstá s hloubkou. Tyto sedimenty zřejmě vyplňovaly staré, pravděpodobně předkvartérní údolí SV-JZ směru. To dokládá zvrstvení těchto starších kvartérních sedimentů s úklonem k SZ, tj. opačně, než je dnešní úklon svahu. Ve výrazném tmavě hnědém, slabě slídnatém, silně vápnitým (test 3% HCl) B_t-horizontu s cívavými CaCO_3 , jsou čočkovité polohy úlomků vápenců, svědčící o složitém vývoji této půdy na poměrně strmém úklonu „praúdolí“. Na čelní stěně jsou navíc vidět erozní rýhy v tomto souvrství vyplněné sprašemi, fosilními půdami v parautochtonní pozici a relikty fosilních půd a půdních sedimentů. Z půd a z půdních sedimentů v hloubkách 3 m a 5 m byly odebrány vzorky pro mikromorfologický výzkum.

Pavel Havlíček, Martin Novák, Jiří Svoboda

Obr. 7. Pavlov – Zahradní ul. Celkový pohled na geologický profil.

Fig. 7. Pavlov – Zahradní street, general view of the geological section.

Obr. 8. Podolí u Přerova. Výběr štípané kamenné industrie. Kreslil D. Figel'.

Fig. 8. Podolí u Přerova. A selection of chipped stone industry. Drawn by D. Figel'.

Literatura

Svoboda, J., ed. 2011: *Pavlov – Excavations 2007-2011*. Dolnověstonické studie 18, Brno.

Resumé

Two new geological sections were documented at Pavlov in 2011. The section at Pavlov II (lower part) included a discrete lense of charcoal, 0,6m in diameter, and dispersed charcoal layers in the underlying paleosols. A femur of *Meles meles* was also recorded. The new information contributes to the geological and stratigraphic context of the large Upper Paleolithic site complex at Pavlov.

PODOLÍ (K. Ú. PODOLÍ U PŘEROVA, OKR. PŘEROV) „Skleňák“. Aurignacien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Na jaře roku 2010 byl prováděn Z. Schenkem a J. Mikulíkem povrchový průzkum na katastru obce Podolí u Přerova. Severozápadně od obce na vrcholu kopce Skleňák (289 m.n.m.) byla objevena dosud neznámá paleolitická lokalita. Nálezy patinované štípané kamenné industrie se koncentrovaly zejména v okolí vrcholové kóty a dále po svahu pozvolně klesajícím jižním směrem. Prostřednictvím opakovaných prospekci byl shromážděn soubor čítající dosud 25 artefaktů. Ze surovinového hlediska v kolekci zcela převládá patinovaný eratický silicit. Z typologického hlediska zaujme především přítomnost strmě retušovaných škrabadel na úštěpech (obr. 8: 1). V jednom případě se vyskytla kombinace škrabadla s rydlem na čepeli s místní retuší (obr. 8: 5).

Jde o mimořádně exponovanou polohu, ze které se dnes naskýtá pohled jihozápadním směrem na mladopa-

leolitické lokality situované na výrazném táhlém hřbetu Švédských šancí na katastru obce Horní Moštěnice (Klíma 1978) a zároveň k ústí Moravské brány či přes údolí Tučinského potoka směrem severním. Geografické souřadnice lokality jsou 49° 26' 50.63"N, 17° 31' 22.18"E (WGS 84). Geologický podklad lokality je tvořen vápničitými písky se stěrky miocenního stáří vystupujícími na povrch.

Nová lokalita rozšiřuje naše povědomí o hustotě paleolitického osídlení v prostoru západní části Kelčské pahorkatiny (Záhoří), která je známa především díky početným kolekcím štípané kamenné industrie pocházejícím z centrálních sídlišť situovaných na katastrech obcí Hlinsko a Lhota u Lipníka nad Bečvou (Šebela a kol. 2007).

Zdeněk Schenk, Jan Mikulík

Literatura

Klíma, B. 1978: Nové paleolitické nálezy na Přerovsku. *Přehled výzkumů*, 1976, 11–12.
Šebela, L. a kol. 2007: *Hlinsko. Výšinná osada lidu badenské kultury*. Spisy Archeologického ústavu AÚ AV ČR Brno 32. Brno, AÚ AV ČR.

Resumé

A small collection of 25 Upper Paleolithic artifacts made from erratic flint was collected on the hill „Skleňák“ in cadaster territory of Podolí u Přerova. Significant finds include steeply retouched end scrapers (Fig. X:1, 7). One artifact is a combined type consisting of an end-scrapers and a burin on a partly retouched blade (Fig. X:5). The collection can be classified as Aurignacian.